

'In kaart brengen ondergrondse infrastructuur moet digitaal'

De nieuwe Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (Wion, ofwel Grondroerdersregeling) verplicht gemeenten voor het eind van het jaar alle (riool)buizen, leidingen en kabels in de bodem in kaart te brengen. Digitaal, wel te verstaan. Dat valt nog niet mee. 'Het is een megaklus.'

Maar liefst 1,75 miljoen kilometer aan rioolbuizen, gasleidingen, glasvezelkabels, waterleidingen, aansluitingen voor openbare verlichting en voor verkeersregeling, elektriciteitskabels, telefoonkabels, beveiligingsinstallaties en industriële leidingnetten ligt er in de Nederlandse bodem. En lang niet altijd is bekend waar. Bij het uitvoeren van graafwerkzaamheden worden dan ook geregeld delen van deze ondergrondse infrastructuur beschadigd. Jaarlijks vinden er ongeveer veertigduizend graafincidenten plaats, zo meldt het Kadaster. Maar liefst één op de vijf keer gaat het mis.

Die missers kosten veel geld. Alleen al de directe schade aan buizen, kabels en leidingen bedraagt tientallen miljoenen per jaar. Daarnaast is er secundaire economische schade, doordat bijvoorbeeld bedrijven tijdelijk hun internetaansluiting niet kunnen gebruiken. Of maatschappelijke schade, bijvoorbeeld stank veroorzaakt door een lekend riool. En dan hebben we het nog niet eens gehad over de echte rampen, zoals in het Belgische Gellingen, waar in juli 2004 door graafwerkzaamheden een gasleiding explodeerde. Deze tragedie kostte 24 mensen het leven.

Digitaal

De Wion moet het aantal graafincidenten verminderen. Met ingang van 1 oktober 2008 vervangt deze wet de vrijwillige zelfregulering, zoals die bestaat in de vorm van het Kabels en Leidingen Informatie Centrum (KLIC). De nieuwe wet stelt de informatie-uitwisseling tussen netbeheerders en partijen die willen graven in de ondergrond (grondroerders) verplicht. Gravers moeten tijdig ligging-

Huisaansluitingen

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer (op 5 februari 2008) is besloten dat de huisaansluitingen niet onder de Wion zullen vallen, zoals aanvankelijk de bedoeling was. Dit besluit werd genomen mede dankzij lobbywerk van GPKL en VNG. De kans dat er door graafwerkzaamheden schade ontstaat aan deze leidingen is namelijk betrekkelijk klein. Bovendien: als het gebeurt, is er zelden sprake van economische schade of een veiligheidsrisico, waar het de Wion om te doen is. Volgens een schatting van het GPKL kunnen de gemeenten door de wetswijziging een miljard euro besparen. Het registreren van huisaansluitingen voor riolering blijft uiteraard wel mogelijk als de gemeente daar reden toe ziet.

Begin juni stuurde het GPKL en Stichting RIONED minister van der Hoeven van Economische Zaken een brief met het verzoek om in de wet expliciet vast te leggen dat van de registratieplicht zijn uitgezonderd alle vormen van (huis)aansluitingen op de riolering, ongeacht de aard en het gebruik van de aansluiting. Dit, om ervan verzekerd te zijn dat zowel kolkaansluitingen als gebouwaansluitingen buiten de registratieplicht blijven.

gegevens van de ondergrondse buizen, kabels en leidingen opvragen. Netbeheerders (zoals gemeenten, provincies, telecombedrijven, energiebedrijven) zijn verplicht deze informatie binnen drie werkdagen – en later zelfs binnen twee werkdagen – te leveren.

In de nabije toekomst moeten ze zorgen voor betrouwbaar, actueel kaartmateriaal. In digitale vorm, wel te verstaan. Want de overheid wil dat er een eind komt aan het eindeloze heen-en-weer geschuif van stapels papier. Op dit moment leveren de meeste netbeheerders de informatie over hun ondergrondse namelijk aan op papier, waarbij ze hun eigen maatstaven hante-

ren. De kaarten van de verschillende partijen zijn daardoor slecht vergelijkbaar. Een totaaloverzicht van de ondergrondse infrastructuur ontbreekt.

Klic-online

Dat gaat binnenkort veranderen. In juli 2009 moet alle informatie eenzelfde kaartondergrond hebben en eenzelfde schaal. Om de informatie op een goede manier elektronisch te kunnen uitwisselen, worden netbeheerders verplicht hun gegevens dit jaar nog als vector vast te leggen, waardoor de data van verschillende beheerders op één verzamelkaart kunnen worden geprint. Daarbij geldt een standaardnorm: het IMKL. Vanaf volgend jaar moeten zij hun kaartmateriaal beschikbaar stellen voor Klic-online, het elektroni-

Hulptroepen

Diverse partijen bieden gemeenten hulp bij het in kaart brengen van hun ondergrondse infrastructuur. Zo hield het GPKL onlangs een symposium over de implementatie van de Wion en heeft het een handreiking opgesteld met behulp waarvan gemeenten kunnen nagaan welke stappen zij (nog) moeten zetten om aan de verplichtingen van de wet te voldoen. Technische adviesbureaus, zoals Tablin,

helpen met het registreren van leidingen in het gewenste formaat.

Gemnet ontwikkelde samen met Vicrea en KPN een totaalpakket met diverse diensten, zoals het verzamelen van digitale liggingsgegevens en het vertalen daarvan naar het IMKL-model. Met behulp hiervan kunnen de gebruikers voldoen aan de eisen uit de Wion. En het samenwerkingsverband WION Services (Geodan, Top Business Partners, Manage-

ment in Motion en Van den Berg Infrastructuur) biedt producten en diensten die de informatie-uitwisseling over de ondergrondse netten ondersteunen. De diensten van WION Services bestaan uit het uitvoeren van quickscans, het inzetten van deskundig management en het leveren van ICT-tools. Bovendien kunnen ze taken overnemen, zoals de meldingen aan het Kadaster of het verzorgen van het netbeheer.

sche uitwisselingssysteem. Om de kwaliteit van de informatie te verhogen, moet een graver een afwijkende ligging melden bij de netbeheerder. Deze krijgt vervolgens dertig werkdagen de tijd om de informatie aan te passen.

Het Kadaster is momenteel druk doende het elektronische uitwisselingssysteem Klic-online op te tuigen en hoopt hiermee voor eind 2008 klaar te zijn. Alle beheerders worden dan op het systeem

tien jaar terug vanwege inbreidingsplannen al wilde weten waar alle riolen lagen en daarom toen is gestart met digitaliseren. Een kwestie van efficiency, volgens Kruithof. "Plannen maken met papieren kaarten kostte te veel tijd. Dankzij deze digitale rioleringsgegevens maakten we in Zwolle een vliegende start."

Megaklus

Toch is Zwolle ook nu nog veel tijd kwijt aan de nieuwe wet vanwege het broodnodige overleg met andere afdelingen. Kruithof: "Binnen de gemeente zijn namelijk wel vijf mensen verantwoorde-

aangesloten. Slagen zij er niet tijdig in hun data op de juiste wijze aan te leveren, dan lopen ze kans een (forse) boete aan hun broek te krijgen. Het Agentschap Telecom is gemachtigd maximaal honderdduizend euro op te leggen aan beheerders die de wet niet naleven.

Rioleringskaarten op orde

Uit onderzoek van het Nederlands Normalisatie Instituut uit 2004 blijkt dat de meeste gemeenten vrij goed in beeld hebben gebracht waar hun rioolbuizen liggen. Peter van de Crommert van Geodan (dat gemeenten ondersteunt bij het voldoen aan de Wion-eisen): "Wel merken we in de praktijk dat grotere gemeenten hun zaken meestal beter op orde hebben dan kleine. En bij de provincies ontbreekt het overzicht vaak helemaal en heeft men geen idee waar de leidingen liggen."

Overigens laat Van de Crommert weten dat er ook voor grotere gemeenten nog werk aan de winkel is. "De diverse afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de ondergrondse infrastructuur moeten hun data nog zien te integreren in eenzelfde systeem. Het gaat de wet immers niet alleen om rioolstrengen, maar ook om verkeersleidingen, glasvezelkabels, kabels voor datacommunicatie, voor openbare verlichting, voor drainage op sportvelden, voor camera-toezicht. Maar tot op heden hebben slechts enkele gemeenten een coördinator leidingen- en kabels aangesteld, die het totaaloverzicht moet samenstellen."

Eén van die gemeenten is Zwolle. De Zwolse coördinator Jan Kruithof vertelt in Binnenlands Bestuur (nr. 11, 2008) dat de gemeente

lijk voor de verschillende kabels en leidingen. Voorheen hoefden zij voor hun werk niet met elkaar te communiceren, laat staan dat ze op het idee kwamen om alle kaarten op één lijn te brengen." Nu moet dat dus wel. Vervolgens moet de informatie in het juiste formaat gegoten worden, want digitaliseren van de gegevens is niet genoeg.

"Echter: alleen al het vectoriseren van die informatie is een megaklus", constateert Enrico van den Bogaard van het Gemeentelijk Platform Kabels en Leidingen (GPKL), de vereniging die zich ten doel stelt de gemeentelijke belangen te behartigen inzake de ondergrondse infrastructuur. "Ik vermoed dat lang niet alle netbeheerders erin slagen om in 2009 al aan de wet te voldoen. Ik denk dat het misschien nog wel vijftien jaar duurt, voordat we een betrouwbaar landsdekkend beeld hebben van de werkelijke ligging van alle leidingen, buizen en kabels."

Al zijn er natuurlijk altijd uitzonderingen die de regel bevestigen: gemeenten die wel tijdig klaar zijn, zoals Tilburg. Daar is het complete ondergrondse stelsel de afgelopen jaren in kaart gebracht, gedigitaliseerd en gevectoriseerd. "Alleen de kabels en leidingen die lopen tussen onze eigen panden moeten nog worden opgespoord", vertelt een medewerker Leidingcoördinatie. "Verder hoeven we de digitale informatie uit onze systemen alleen nog maar om te zetten naar het IMKL-model van het Kadaster. Vermoedelijk gaat dat dit jaar nog wel lukken." ■